

Ylipitkät kentät Alephissa / Melindassa

Minttu Hurme

7.10.2020 Talonmiehen tuokio

KANSALLISKIRJASTO

Kenttien pituusrajoitus Alephissa

- Alephissa on yksittäisen MARC 21 -kentän pituuden rajoitteena n. 2000 merkkiä
- MARC 21 -formaatin asettama rajoite kentän pituudella on huomattavasti suurempi (n. 9999 merkkiä)
- Muissa järjestelmissä tehdyt ja poimintaluetteloidut tietueet saattavat siis sisältää kenttiä, jotka ovat Alephin kentänpituusrajoitetta pidempiä
- Tyypillisiä pitkiä kenttiä ovat **505** (*Määrämuotoinen huomautus sisällöstä*) ja **520** (*Huomatus sisällöstä, tiivistelmä tms.*).

Pituusrajoitus käytännössä

- Alephin kuvailukäyttöliittymä ei anna kirjoittaa rajoitetta pidempää kenttää
- Alephissa tietueeseen leikepöydältä liimattu sisältö katkeaa 2000 merkin kohdalta automaattisesti ilman ilmoituksia – ole siis tarkka!
- Kun Alephiin tuodaan tietueita ulkopuolelta (aineistosiirot, kuvailuintegraatiot, Alephin kuvailukäyttöliittymän import) Aleph katkaisee ylipitkät kentät automaattisesti osakentällä **\$9**

Ylipitkien kenttien automaattinen katkaisu osakentällä \$9

- Ylipitkien kenttien automaattisessa katkaisussa osakentällä \$9 katkaistusta kentästä luodaan tarvittava määrä kenttätoistumia, joista:
  - katkaisua edeltävä toistuma loppuu karettimerkkiin (^)
  - katkaisua seuraava toistuma alkaa osakentällä \$9, jonka sisältönä on yksi tai kaksi karettimerkkiä (^ tai ^^)
- Aleph pyrkii tekemään katkaisun esim. välilyönnin tai osakenttäerottimen kohdalta
- Tarvittaessa kenttä katkaistaan useampaankin toistumaan

520 \$a Tehtävänä oli tutkia, onko viisivuotiaiden päiväkotilasten vapailla leikeillä eroja ja yhtäläisyyksiä Tanskassa ja Suomessa. Vapaat leikit ovat leikkejä, joita lapset leikkivät omaehtoisesti keskenään, eikä aikuisella ole ohjaavaa roolia niissä. Teoriaosassa käsiteltiin leikin teoriaa ja leikin luokittelua ja eri kasvatusteoreetikkojen käsityksiä leikistä. Tutkimuksia on tehty leikeistä eri maiden välillä vähän. Lasten leikkitutkimus on yleensä koskenut lasten välistä vuorovaikutusta, sosiaalisia suhteita ja lasten leikkikulttuuria. Tässä tutkimuksessa havainnoitiin päiväkotilasten vapaita leikkejä kummassakin maassa yhdessä päiväkodissa. Havainnoitavaan ryhmään kuului Tanskassa kymmenen lasta ja Suomessa yksitoista lasta. Havainnointi tehtiin Tanskassa marraskuussa 2001 viitenä päivänä yhteensä kymmenen tuntia ja Suomessa tammi- ja helmikuun vaihteessa 2002 kuutena päivänä yhteensä yhdeksän tuntia.[^]

520 \$9 ^^ \$a Ammatillisesti tämä työ antaa kasvattajina toimiville uusia ideoita ja virikkeitä lasten leikkitoimintaan. Havainnoinnin aiheina olivat roolit ja aiheet, leikkiryhmät, ryhmätoiminta ja vuorovaikutus sekä leikin kulku ja kesto. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tulosten mukaan lapset leikkivät hyvin paljon samoja leikkejä Tanskassa ja Suomessa. Tyypillistä Tanskassa oli, että lapset piirsivät, värjivät tai askartelivat eniten, kun taas Suomessa lapset leikkivät eniten kotileikkejä tai rakentelivat palikoilla. Molemmissa maissa havaittiin, että pojat leikkivät ryhmänä ja tytöt pääsääntöisesti pareittain. Leikki oli myös vuorovaikutuksellista. Leikin kestossa ei ollut juurikaan eroja, sillä molemmissa maissa leikit olivat lyhytkestoisia. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi tutkia laajemmin, millaista lasten leikkikulttuuria on eri maissa. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, millaisia leikkejä kuusivuotiaat lapset leikkivät esiopetuksessa päiväkodissa ja/tai koulussa.

Automaattisesti katkaistujen kenttien käyttäytyminen

- Kun Aleph antaa tietueen ulos MARC 21 -vaihtomuotoisena (esim. Z39.50/SRU -poimintarajapinnoista), osakentällä **\$9** katkaistu ylipitkä kenttä liimataan takaisin yhteen
- Aikaisemmin näitä **\$9**-osakentillä tehtyjä katkaisuja on saatettu tehdä myös käsin, joka ei enää ole sallittua!

Automaattisen katkaisun ongelmat

- Väärään järjestykseen joutuneet osakenttä \$9:llä katkaistun kentän kenttätoistumat liimautuvat väärin yhteen, aikaisemmin pahimmillaan jopa edeltävään, eri kenttäkoodilliseen kenttään
- Näitä ongelmia on havaittu mm.
  - Melindan YSAsta YSOon –konversion yhteydessä, ja
  - Alma-Melinda-kuvailuintegraatiossa, joka
    - hakee tietueet Melindan z39.50 –palvelimelta, ja jossa
    - kontribuutiot X-serverin kautta sotkevat joissain tapauksissa kenttien (ja myös katkaistujen kenttien kentän toistumien) keskinäisen järjestyksen

Ylipitkien kenttien manuaalinen katkaisu linkkiosakentällä \$8

- MARC 21 -formaattissa kenttiä voi linkata toisiinsa linkkiosakentällä **\$8**
  - <https://marc21.kansalliskirjasto.fi/bib/kontrolliosakentat.htm#8>
- Ylipitkiä kenttiä katkaistessa kussakin kenttätöistumässä käytetään linkkiosakenttää **\$8**, jonka sisältö koostuu:
  - **linkkinumerosta**, joka linkkaa samalla linkkinumerolla linkatut kentät toisiinsa
  - **järjestysnumerosta**, joka kertoo linkattujen kenttien keskinäisen järjestyksen, ja
  - linkin tyypistä **\x**

520 \$8 1.1x \$a Tehtävänä oli tutkia, onko viisivuotiaiden päiväkotilasten vapailla leikeillä eroja ja yhtäläisyyksiä Tanskassa ja Suomessa. Vapaat leikit ovat leikkejä, joita lapset leikkivät omaehtoisesti keskenään, eikä aikuisella ole ohjaavaa roolia niissä. Teoriaosassa käsiteltiin leikin teoriaa ja leikin luokittelua ja eri kasvatusteoreetikkojen käsityksiä leikistä. Tutkimuksia on tehty leikeistä eri maiden välillä vähän. Lasten leikkitutkimus on yleensä koskenut lasten välistä vuorovaikutusta, sosiaalisia suhteita ja lasten leikkikulttuuria. Tässä tutkimuksessa havainnoitiin päiväkotilasten vapaita leikkejä kummassakin maassa yhdessä päiväkodissa. Havainnoitavaan ryhmään kuului Tanskassa kymmenen lasta ja Suomessa yksitoista lasta. Havainnointi tehtiin Tanskassa marraskuussa 2001 viitenä päivänä yhteensä kymmenen tuntia ja Suomessa tammi- ja helmikuun vaihteessa 2002 kuutena päivänä yhteensä yhdeksän tuntia.

520 \$8 1.2x \$a Ammatillisesti tämä työ antaa kasvattajina toimiville uusia ideoita ja virikkeitä lasten leikkitoimintaan. Havainnoinnin aiheina olivat roolit ja aiheet, leikkiryhmät, ryhmätoiminta ja vuorovaikutus sekä leikin kulku ja kesto. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tulosten mukaan lapset leikkivät hyvin paljon samoja leikkejä Tanskassa ja Suomessa. Tyypillistä Tanskassa oli, että lapset piirsivät, värjivät tai askartelivat eniten, kun taas Suomessa lapset leikkivät eniten kotileikkejä tai rakentelivat palikoilla. Molemmissa maissa havaittiin, että pojat leikkivät ryhmänä ja tytöt pääsääntöisesti pareittain. Leikki oli myös vuorovaikutuksellista. Leikin kestossa ei ollut juurikaan eroja, sillä molemmissa maissa leikit olivat lyhytkestoisia. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi tutkia laajemmin, millaista lasten leikkikulttuuria on eri maissa. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, millaisia leikkejä kuusivuotiaat lapset leikkivät esiopetuksessa päiväkodissa ja/tai koulussa.

Toimintaohje kuvailijalle 1/2

- Jos teet itse ylipitkän kentän Alephissa käytä manuaalista katkaisua linkkiosakentällä **\$8**
- Jos lisäät automaattisesti osakentällä **\$9** katkaistuun kenttään replikoinnin ohjauskomennon sisältävän osakenttä **\$9:n**, päivitä kentän katkaisu manuaaliseksi katkaisuksi linkkiosakentällä **\$8**
- Jos tietueessa on automaattisesti osakentällä **\$9** katkaistu kenttä, voit päivittää sen manuaalisesti linkkiosakentällä **\$8** katkaistuksi kentäksi. Jos muokkaat katkaistua kenttää muuten, on myös katkaisun päivittäminen suositeltavaa.

Toimintaohje kuvailijalle 2/2

- Linkkiosakenttä **\$8**:lla manuaalisesti katkaistussa kentässä linkkiosakenttä **\$8** lisätään kaikkiin kentän toistumiin, kun taas automaattisesti osakentällä **\$9** tehdyssä katkaisussa osakenttä **\$9** löytyy vain katkaistun kentän jälkimmäisistä toistumista
- Jos tietueessa on useampi katkaistu kenttä (tai muita linkkiosakentällä toisiinsa linkattuja kenttäryhmiä) varmistaa, että kullakin kentällä/kenttäryhmällä on oma linkkinumeronsa
- Lisää mahdollinen replikoinnin ohjauskomento kaikkiin katkaistun kentän toistumiin

Ylipitkiin kenttiin liittyvät virheilmoitukset Alephissa – yleistä

- Alephiin on lisätty muutamia uusia virheilmoituksia, jotka koskevat ylipitkiä kenttiä
- Nämä virheilmoitukset eivät valitettavasti suoraan näytä kenttää, johon ne kohdistuvat

Virheilmoitus: Update split field linkage to subfield \$8

- Tietueessa on kenttä, jossa on sekä katkaisu linkkiosakentällä \$9 että replikoinnin ohjauskomento osakentässä \$9
- Päivitä katkaistun kentän linkitys tapahtumaan manuaalisesti osakentällä \$8

520 — 9
a MUOKKAUS MelINDASSA ue sed ligula acc
Fusce turpis justo, sodales vel pharetra
tellus pretium in. Nam pretium nisi in tur
Curabitur erat mauris, lacinia et efficitur
consectetur quam, rutrum bibendum neq
Nulla posuere leo et quam aliquet, sed fi
rutrum tincidunt.

9 TEST<KEEP>

3. Browser | 4. HOL Records | 5. Objects |

Doc Validation Error

Update split field linkage to subfield 8

Virheilmoitus: Fix orphan split field

- Tietueessa on kenttä, jossa on automaattisen katkaisun osakenttä **\$9**, mutta jonka kenttäkoodi ei vastaa edellisen kentän kenttäkoodia
- Tarkista linkitettyjen katkaistujen kenttätoistumien järjestys ja päivitä linkitys tapahtumaan linkkiosakentällä **\$8**

500
520

rdacarrier
Testitietue Alma-Melinda integraat
^^
1. KAPPALE - MUOKKAUS ALMASSA
non. Nulla ornare ex nisi, id laoreet
Nam ac nisi massa. Proin faucibus,
et eros a metus mollis gravida eu

3. Browser | 4. HOL Records | 5. Objects |

Doc Validation Error

Fix orphan split field.

Virheilmoitus: Correct linkage in subfield \$8 'link'

- Tietueessa on kenttä, jossa on linkkiosakenttä **\$8**, jonka sisältönä on teksti '*link*'
- Tarkista mihin katkaistun kentän toistumiin kentän pitäisi olla linkittyneenä, ja päivitä osakenttiin **\$8** oikea linkki- ja järjestysnumeroiden yhdistelmä

500 — a Testitietue Alma-Melinda integraati
520 — 8 link
a 1. KAPPALE - MUOKKAUS ALMASSAe non. Nulla ornare ex nisi, id laoreet Nam ac nisi massa. Proin faucibus, i et eros a metus mollis gravida eu e ipsum ut, efficitur magna. Phasellus

---

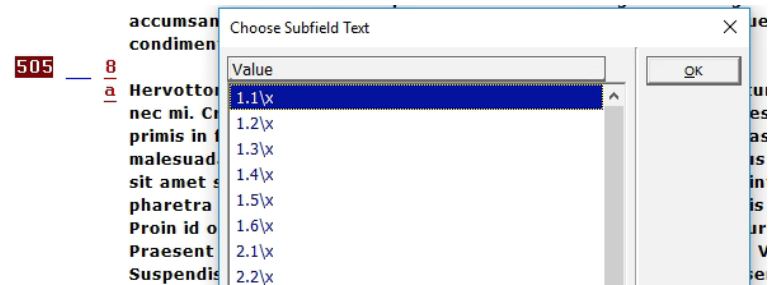
3. Browser | 4. HOL Records | 5. Objects |

Doc Validation Error

Correct linkage in subfield 8 'link'.

Osakenttä \$8:n automaattiset sisältövaihtoehdot

- Alephin automaattisissa osakenttien sisältövaihtoehdoista löytyvät kaikkien kenttien osakentässä \$8 joitakin linkki- ja järjestysnumeroyhdistelmiä
- Sisältövaihtoehdot saa käyttöön viemällä kursorin kyseiseen osakenttään ja valitsemalla ***Edit Actions* > *Search Subfield Options*** (oletuspikanäppäimet ***Ctrl-F8*** ja ***sarkain***)

Uuden osakentän lisääminen kentän ensimmäiseksi osakentäksi

- vie kursori kentän kenttäkoodin tai indikaattorien kohdalle ja valitse ***Edit Text* > *New Subfield*** (oletuspikanäppäin ***F7***)

